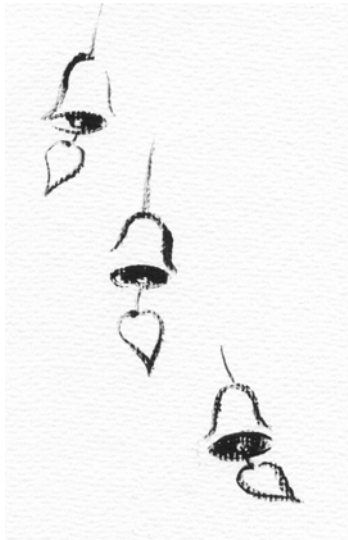

“ เราต้องเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง
แต่ที่สำคัญต้องเป็นกัลยาณมิตร
คือ เราต้องพยายามปลูกฝัง
ศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา
ในจิตใจของลูก
และเราต้องมี ปัญญา
ในการเลี้ยงลูกด้วย ”

การเลี้ยงลูก

ขอนมัสการหลวงพ่อกุ และแสดงความเคารพต่อ
พระเถระ พระอนุเถระทุกรูป ขอแสดงความเคารพต่อเพื่อน
สหายรักทุกๆ คน ขอเจริญพรญาติโยมทุกๆ คน

วันนี้มีโอกาสมาแสดงธรรมและให้ข้อคิดเกี่ยวกับการ
การเลี้ยงลูก ซึ่งความจริงเป็นโอกาสที่เหมาะสมสำหรับอาตมาเอง
เพราะเพิ่งมาถึงวัดอมราวดีเมื่อวานนี้เหมือนกัน ก่อนนั้นกลับ
ไปอยู่ที่บ้านประมาณอาทิตย์หนึ่ง เมื่อวานนี้ระหว่างที่นั่ง
รถกลับมาวัดอมราวดีนั้น อาตมานั่งคุยกับโยมแม่ถึงเรื่อง
สมัยก่อนเมื่ออาตมายังเป็นเด็กอยู่ โยมแม่บอกว่าถ้าแม่

* จากหนังสือโสติธรรม (๘) กลุ่มศึกษาและปฏิบัติธรรม สโมสรกระทรวงอุตสาหกรรม
จัดพิมพ์เป็นธรรมทาน เมื่อ ธันวาคม ๒๕๓๕

มีโอกาสมันจะมีชีวิตใหม่ หรือที่จะดำเนินชีวิตเสียใหม่ คิดว่า จะไม่เปลี่ยนลูกเลย ลูกสามคนเป็นที่พอใจของแม่มาก แต่ถ้า จะเปลี่ยนคงจะเปลี่ยนตัวเองเสียมากกว่า โดยเฉพาะรู้สึก ว่าเมื่อก่อนแม่จุกจิกจู้จี้กับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ มากเกินไปเพราะ ตอนนั้นแม่ประมาท ไม่ได้คิดว่าอีกไม่กี่ปี ลูกจะต้องจากไป ลูกคนที่สองจะต้องไปอยู่เมืองไทย ๑๒ ปี เห็นหน้ากันแค่ สองสามครั้ง เมื่อก่อนนั้นไม่ค่อยได้คิดเรื่องอนาคต หมกมุ่น และกังวลแต่ความบกพร่องเล็กๆ น้อยๆ เช่นเรื่องว่าลูกแต่งตัว อย่างไร ผมหงอกยาวเกินไป ลูกแต่งตัวเกะกะไม่เรียบร้อย เรื่องเล็กก็กลายเป็นเรื่องใหญ่ เราเลยเสียเวลากับอารมณ์ ที่เศร้าหมอง แล้วต่อมานานๆ จึงได้พบกันครั้งหนึ่ง ก็รู้สึก เสียดายว่าสมัยก่อนเราไม่ได้ใช้เวลาให้ดีกว่านั้น

อาตมาก็นั่งชมแม่ว่าเป็นผู้ที่คิดเป็น คือคิดไม่เข้าข้าง ตัวเอง ไม่โทษสิ่งภายนอก แต่โทษความประมาทของตัวเอง แต่ว่าความคิดของแม่อย่างนี้ไม่ถึงกับเป็นปัญญา เพราะ ปัญญาคือความรู้เท่าทัน และความรู้ของโยมแม่ในครั้งนี้นี้ไม่ ทันเหตุการณ์

อาตมาเองก็รู้สึกว้าวมั้ยังอยู่ที่บ้านเราดีอັນในเรื่อง
เล็กๆ น้อยๆ สร้างความทุกข์ให้กับพ่อแม่ เพราะไม่ยอมละทิ้ง
ความคิดเห็นของตัวเอง

ส่วนมากความรู้สึกของมนุษย์เรามักจะเป็นในลักษณะนี้
คือว่าผิดพลาดแล้วจึงค่อยสำนึกตัว ในทางพระพุทธศาสนา
เราต้องการความรู้เท่าทันอยู่ในปัจจุบัน ไม่ปล่อยให้สายเกินไป
การเลี้ยงลูกเป็นสิ่งสำคัญ แต่ว่า ก่อนที่เราจะเลี้ยงลูกได้ เรา
ต้องรู้จักเลี้ยงตัวเอง ถ้าเราเลี้ยงตัวเองไม่ได้ เราจะเลี้ยงลูกไม่ได้
เหมือนกัน ความรู้สึกต่อลูกเป็นความรู้สึกที่พิเศษ อาทิยศที่แล้ว
อาตมานั่งดูทีวีกับน้องชายและลูกสองคนของเขา (หลานของ
อาตมา) ทางทีวีออกข่าวว่าคนบังคลาเทศเสียชีวิตเกือบสอง
สามแสนคน เราก็นั่งดูทีวีเฉยๆ พอดีหลานตัวเล็กๆ ไปชน
กับเก้าอี้ร้องไห้ อาตมาตกใจสงสัยหลานมาก แต่ว่าดูทีวีเห็น
ภาพคนเสียชีวิตเป็นแสนกลับรู้สึกเฉยๆ อาตมาเลยได้ความ
คิดและความรู้สึกกับคนในครอบครัวว่าคนตายเป็นแสน
ก็ไม่เจ็บใจไม่สงสัยหาคนที่เรารักร้องไห้ด้วยเรื่องเล็กๆ น้อยๆ

ความรักหรือความรู้สึกอันนี้เป็นสิ่งที่เราต้องพัฒนาเหมือนกัน ความรักเป็นสมุทัยก็ได้หรือเป็นมรรค เป็นทางไปสู่ความดับทุกข์ก็ได้ นั่นก็แล้วแต่สติปัญญาของเรา การที่พระพุทธองค์ให้พระภิกษุสามเณรประพฤติพรหมจรรย์ไม่ต้องการให้พระมีครอบครัวก็เพราะว่าความรักมักจะเป็นอุปสรรคต่อเมตตา ถ้าเรารักอย่างไ้ ! รักโดยไม่มีสติปัญญากำกับอยู่ ความรักนั้นมักจะทำให้เราแบ่งแยก มักจะทำให้เรามองคนที่เป็นศัตรูต่อคนที่เรารักว่าเป็นศัตรูของเรา คนอื่นมาชมหรือมาช่วยคนที่เรารักเราก็ชอบเขา แต่ถ้าคนอื่นมาติเตียนคนที่เรารักเราก็เกลียดเขา ชีวิตกลายเป็นชีวิตแห่งความรักและความเกลียดเพราะผู้ที่เรารัก แล้วความรักที่เข้มข้นที่เรามีต่อลูกของเราโดยเฉพาะมักจะเป็นความรักที่ตาบอด เราอยู่อย่างไม่วันใดวันหนึ่ง เราต้องตายจากเขา เราไม่ตายจากเขาเขาก็ต้องตายจากเรา เราก็อยู่แต่ว่าเราไม่ชอบคิดอย่างนั้น เพราะกลัวว่าถ้าเราคิดอย่างนั้นบ่อยๆ เราจะหดหู่ใจ เราจะไม่สบายใจ เราเลือกชีวิตที่เพลิดเพลินกับความรักที่ไม่ยอมรับความจริงแห่งความไม่เที่ยง ความรักอย่างนี้ไม่มีวันที่จะเลื่อนขั้นเป็นเมตตาได้ เมตตา คือ

ความรักที่ยอมรับความจริง ฉะนั้นในการเลี้ยงลูก คำแนะนำ
ข้อแรกที่จะขอฝากไว้ นั่นคือ อย่าประมาท อย่าลืมความตาย
อย่าลืมว่าตัวเองต้องตาย อย่าลืมว่าลูกต้องตายและลูก
อาจจะตายก่อนเราก็ได้ ชีวิตเป็นของไม่แน่นอน ลูกที่ตาย
ในท้องแม่อีกมี คลอดออกมาจากท้องมารดาแล้วตายก็มี
ที่อยู่หนึ่งปีก็มี สองปีก็มี ห้าปีก็มี ยี่สิบปีก็มี เรื่อง
ชีวิตเราไม่มีมาตรฐาน การที่เราคิดว่าลูกของเราควรจะ
อยู่ถึงอายุ ๗๐ หรือ ๘๐ อย่างนี้ เป็นความคิดที่ไม่ฉลาด
ถ้าเราเห็นว่า ชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ชีวิตของเราก็ไม่
แน่นอน ชีวิตของเขาก็ไม่แน่นอน จะเห็นว่าแต่ละวัน
แต่ละนาที่มี ความหมายและมีค่าด้วย เมื่อเราเห็นค่าของเวลา
เมื่อเราเห็นว่าเวลาเป็นสิ่งที่เราจับไว้ไม่ได้ เป็นสิ่งที่เรา
บังคับให้หนึ่งไม่ได้ เวลาเป็นสิ่งที่แปรปรวน เป็นสิ่งที่
เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เราจะมี ความคิดที่จะให้
และความคิดที่จะใช้เวลา นั้นเพื่อสร้างประโยชน์ และ
สร้างความสุขทั้งแก่ตัวเองด้วยและแก่คนอื่น คือคุณครู
และลูกหลานของเราด้วย เราจะเห็นว่าเราไม่มีเวลาที่จะ
ไปโกรธเขาแล้ว เราไม่มีเวลาที่จะไปอิจฉาใครแล้ว เราไม่มีเวลา

สำหรับอารมณ์ที่เบียดเบียนตัวเอง และเบียดเบียนผู้อื่น เราจะเห็น หน้าที่ของเรา คือการสร้างความสุขและการสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์อันแท้จริงต่อชีวิตของเราและทุกๆ คนที่อยู่รอบข้างเราด้วย และเราต้องคอยปรับความรู้สึกต่อคนอื่นให้มันเป็นธรรมชาติ ให้มันสอดคล้องกับหลักธรรม ให้มากที่สุดที่เราจะทำได้ เมตตานั่นไม่ต้องการสิ่งตอบแทน ถ้าเรายังต้องการสิ่งตอบแทนมันก็ยังไม่เป็นเมตตา คือมันยังเป็นความรักที่เป็นสมุทัย เราก็ต้องพยายามพัฒนาความรัก

การเลี้ยงตัวเองถ้าเราแยกออกไปแล้วก็อาจจะสรุปได้ว่าเป็นเรื่องของภละและเรื่องการบำเพ็ญ เราละสิ่งที่ควรละ บำเพ็ญสิ่งที่ควรบำเพ็ญ สิ่งที่ไม่ดีไม่งามที่ยังไม่เกิดขึ้นในจิตใจของเรา เราก็ป้องกันไม่ให้มันเกิด ที่เกิดขึ้นแล้วก็พยายามละพยายามขจัดให้ได้ สิ่งที่ดีงามที่ยังไม่เกิดก็พยายามสร้างให้มีขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วก็บำรุง พยายามทำให้มาก เจริญให้มาก ให้ถึงพร้อม นี่ก็เป็นความเพียรในเรื่องของตัวเอง ในเรื่องการสัมพันธ์กับคนอื่น สิ่งที่สำคัญคือเราต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ทุกวันรู้สึกว่าจะชาวพุทธเรามีน้อย แต่

“ชาวพุทธ” มีมาก เราพูดมากไป แต่ทำน้อยไป ต้องการให้ลูกเคารพเราแต่เราไม่ทำสิ่งที่น่าเคารพ ไม่พูดสิ่งที่น่าเคารพ ต้องการความเคารพแต่ไม่ต้องการเป็นที่เคารพ แล้วมีแต่บ่นว่าทุกวันนี้ลูกไม่รู้จักบุญคุณของพ่อแม่เลย บุญคุณของพ่อแม่เป็นสิ่งที่เราจะตอบแทนได้ยากมาก แต่ในที่นี้พ่อแม่ต้องเป็นพ่อแม่ที่ควรแก่ชื่อและตำแหน่งว่าพ่อแม่ ถ้าเราไม่ทำหน้าที่เป็นพ่อที่ถูกต้อง เราก็ไม่เป็นพ่อ เราไม่ทำหน้าที่ของแม่ เราก็ไม่เป็นแม่ ถ้าเราไม่เป็นแม่ด้วยการกระทำไม่เป็นพ่อด้วยการกระทำ แล้วเราจะไปเรียกร้องความกตัญญูกตเวทิจากลูกได้อย่างไร อันนี้ก็เป็นข้อคิดเหมือนกัน เราเป็นอะไร เราก็เป็นด้วยการกระทำ เราเป็นชาวพุทธก็เหมือนกัน เราไม่ใช่ชาวพุทธเพราะบัญญัติ เราไม่ใช่ชาวพุทธเพราะอ้างชื่อว่าเป็นชาวพุทธ เราไม่ใช่ชาวพุทธโดยสายเลือด ทุกวันนี้มีหลายคนบอกว่าฉันเป็นชาวพุทธโดยสายเลือด อาตมาเคยยกตัวอย่างโดยสมมติว่าเราอยากเป็นหมอ แล้วเราไปเสนอตัวที่โรงพยาบาล เขาถามว่าจบมาจากไหน จบมาจากศิริราชหรือจบมาจากจุฬาฯ เราบอกว่าไม่ได้จบมาจากไหน แล้วคุณเป็นหมอยังไง เป็นหมอด้วยสายเลือด

๕๔ การเลี้ยงลูก

พ่อเป็นหมอ แม่เป็นหมอ ฉันเป็นหมอเพราะพ่อแม่ฉันเป็นหมอ อันนี้เราคงจะทำงานกับเขาไม่ได้ เขาไม่เอาหรือคอยังนี้คือเราเป็นอะไร เราก็เป็นด้วยการกระทำ เราเป็นชาวพุทธด้วยการกระทำ มีความพากเพียรพยายามด้วยความจริงใจที่จะแสวงหาความจริง ที่จะปล่อยวาง สิ่งที่เราเห็นสารสวระในชีวิต ที่จะละสิ่งที่คุณแนะนำให้เราละและบำเพ็ญสิ่งที่ท่านสอนให้เราบำเพ็ญ อย่างนี้เรียกว่าเป็นชาวพุทธ ไม่ใช่เราจะไม่มีกิเลส ก็มีเหมือนกัน ก็ธรรมดาแต่เราไม่หมกมุ่นในกิเลสของตัวเอง เราต้องพยายามกำหนดรู้กิเลสว่าเป็นกิเลส และต้องพยายามฝึกพยายามอดทนต่อกิเลส

ในชีวิตของชาวพุทธต้องพร้อมด้วยการให้ท่านด้วยการรักษาศีล และด้วยการภาวนา ที่นี้เรื่องการภาวนาเป็นเรื่องที่สำคัญ คือเรามักจะมีความอยาก มักจะมีความต้องการ ความวิตกกังวล ความหวาดกลัวหลายๆอย่างที่เราไม่ยอมรับที่มันคุกรุ่นอยู่ในใจ แต่มันมักจะออกในการกระทำและการพูดของเราโดยที่เราไม่รู้สึกรู้สึในตัว ใน

ทางพระพุทธศาสนาเรามีการสอนเรื่องทางสายกลาง ทางสายกลางก็อยู่ที่การกระทำ การพูด การคิด ที่เป็นไปเพื่อการหลุดพ้นจากความบีบคั้นของกิเลส แต่ทางที่เราเรียกว่าสุดโต่ง ก็มีทางแห่งการหมกมุ่นกับทางแห่งการเก็บกด เรามีอารมณ์อะไรเกิดขึ้นมาเก็บกดก็สุดโต่ง หมกมุ่นก็สุดโต่ง ทางสายกลางก็รับรู้ รู้แล้วอดทน อดทนจนกระทั่งสิ่งนั้นหมดฤทธิ์ แล้วก็เปลี่ยนแปลง แล้วก็ดับไป

ทีนี้ถ้าเรายังปล่อยวางไม่เป็นหรือไม่มีการฝึกอบรมในการปล่อยวางก็ยากที่เราจะอยู่ในทางสายกลางได้ คือ จิตจะเอียงไปทางเก็บกด หรือเอียงไปทางหมกมุ่น ถ้าเราเก็บกดหรือหมกมุ่นแล้ว จะไม่สามารถที่จะเห็นอารมณ์ของเราตามความเป็นจริง ฉะนั้นพระพุทธองค์จึงแนะนำให้เราฝึกจิตให้มีความสงบ ความสงบที่เราต้องการนี้ไม่ใช่ความสงบซื่อๆ แต่เป็นความสงบที่ประกอบด้วยปัญญา ความสงบที่ควรแก่การงาน งานที่นี้ คือ การพิจารณาการสอดส่องดูแลอารมณ์ของตัวเองเพื่อจะได้เห็น เพื่อจะได้สัมผัสความจริงที่ว่าอารมณ์ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่อารมณ์ เมื่อเราเห็น

อารมณ์ตามความเป็นจริงแล้ว เราจะได้ปล่อยวาง เราจะมี
ความรู้สึกหน่ายหน่ายในความยึดมั่นถือมั่นในอารมณ์ว่า
เป็นเราเป็นของเรา แต่ถ้ายึดยังไม่สงบ เราไม่มีการฝึกจิตให้
ตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียวที่เรียกว่าสมณะกรรมฐาน จิตจะไม่มี
ความเข้มแข็งพอที่จะปล่อยวางอารมณ์ได้ พอที่จะเห็น
อารมณ์ตามความเป็นจริงได้ อานิสงส์ของการฝึกสมาธิใน
ลักษณะนี้เราจะเห็นได้ชัดในการเลี้ยงลูกด้วย เพราะว่าคนที่
ยังไม่รู้จักตัวเอง ยังไม่เห็นตัวเองมักจะใช้ลูกเพื่อตอบสนอง
ความต้องการที่อยู่ใต้สำนึกของตัวเอง เช่น เรากลัวตาย แล้วก็
ต้องการให้ลูกเหมือนที่เราเรียกว่าสืบทตระกูล ที่นี้ส่วนมาก
ที่เราอยากมีลูกสืบทตระกูลก็เพื่อเอาชนะความตาย อันนี้ก็
ไม่เป็นไร แต่ที่จะมีปัญหาคือว่าถ้าเราเคยมีความผิดหวังในชีวิต
แล้วเรามีสิ่งที่เราอยากได้ แต่เราไม่ได้ บางทีเราจะมองลูกว่า
ลูกเป็นตัวแทนของเรา เราจะให้ลูกทำในสิ่งที่เรามุ่งหวัง
ในลักษณะอย่างนี้จะเห็นว่าเราไม่มีความเคารพในความ
เป็นมนุษย์ของลูก แต่เราเห็นลูกเป็นสมบัติของตน การเห็นลูก
เป็นสมบัติของเรานั้นเป็นบาป เราต้องเคารพในความ
เป็นมนุษย์ของลูก ลูกก็เป็นคน ลูกก็เป็นมนุษย์ แต่เป็น

มนุษย์ที่ช่วยตัวเองยังไม่ค่อยได้ เราต้องเป็นพระพรหมของลูก เราก็ต้องเป็นพ่อแม่ของลูก และเราต้องเป็นเพื่อนของลูกด้วย เราต้องเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ที่สำคัญต้องเป็นกัลยาณมิตร คือ เราต้องพยายามปลูกฝังศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา ในจิตใจของลูก และเราต้องมีปัญญาในการเลี้ยงลูกด้วย บางคนก็มองการเลี้ยงลูกเหมือนกับการลงทุน เหมือนกับคนบางคนทำบุญด้วยหวังว่าจะได้นั้นจะได้นี้ อย่างที่เขาเรียกว่าเป็นการทำบุญค้ำกำไร ที่นี้การเลี้ยงลูกค้ำกำไรก็เหมือนกันคือว่าเราเลี้ยงเขาก่อน เวลาแก่เขาก็จะเลี้ยงเราแทน อันนี้เขาเรียกว่าเป็นกิเลสและเป็นบาป แต่ขอให้เข้าใจว่า คำว่าการที่เรียกว่าบาปไม่ใช่เป็นการด่า หรือการประณาม แต่เป็นการชี้ให้เห็นว่าถ้าเรามีความคิดอย่างนี้แล้ว ความรู้สึกของเราต่อลูกจะไม่บริสุทธิ์ จะมีกิเลส จะมีความอยากได้แอบแฝงอยู่ในความรักนั้น จะไม่เป็นความรักที่ประกอบด้วยธรรมที่เราเรียกว่าเมตตา เราต้องมีความหวังดีต่อลูก แต่ต้องพยายามงดเว้นจากความหวังดีจากลูก หวังดีต่อแต่อย่าหวังดีจาก อันนี้ก็เป็นข้อคิดอีกข้อหนึ่งนะ “หวังดีต่อ” แต่ “อย่าหวังดีจาก” เราเลี้ยงเขาเพราะเป็น

๕๘ การเลี้ยงลูก

หน้าที่ของพ่อแม่ที่จะต้องเลี้ยง และเราจะต้องเลี้ยงให้ดีที่สุด เพราะว่า การทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุดคือการปฏิบัติธรรม ในฐานะที่เราเป็นฆราวาส เราก็เอาสิ่งที่เป็นหน้าที่ของเราเป็นที่ปฏิบัติธรรม ไม่ใช่เราจะเลี้ยงลูกให้โตก่อนแล้วจึงค่อยปฏิบัติธรรม เราจะทำนั่นทำนี่ก่อนเราจึงค่อยปฏิบัติธรรม พຼ່ງนี้เราจะปฏิบัติธรรม วันนี้ยังไม่ไหว ยังยุ่งอยู่ ยุ่งอยู่กับลูก ยุ่งอยู่กับงาน ยุ่งกับนั่น ยุ่งกับนี่ คือสิ่งที่จะมายุ่งกับเรา นี่ไม่มีวันจบ ไม่มีวันสิ้นสุดหรอก ถ้าไม่เป็นลูก ก็เป็นหลาน เป็นนั้นเป็นนี้อยู่ตลอดเวลาเลย คือ การที่จะรอให้สิ่งที่มายุ่ง สงบลงก่อนจึงจะปฏิบัติธรรม ก็เหมือนกับว่าเราจะรอให้ทะเลหมดคลื่นก่อน เราจึงปฏิบัติธรรม มันไม่หมดหรอก ความสงบ คือ ความพร้อมที่จะปฏิบัติ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งภายนอก แต่ขึ้นอยู่กับศรัทธาภายในจิตใจของเรา นี่แหละ คือ การปฏิบัติธรรม การเลี้ยงลูก คือ การปฏิบัติธรรมและการเลี้ยงลูกกับการเลี้ยงตัวเองต้องควบคู่กันไป เหมือนกับประโยชน์ท่านประโยชน์ตน ประโยชน์ตนประโยชน์ท่านนี้อันเดียวกัน เราสร้างประโยชน์ตนให้ถูกต้อง ก็เป็นการสร้างประโยชน์ท่านในขณะเดียวกัน การเลี้ยงลูกก็คือ การเลี้ยงตัวเอง การเลี้ยง

ตัวเองก็เป็นการเลี้ยงลูก

ในการเลี้ยงลูก การช่วยเหลือลูกต้องประกอบด้วย
ปัญญาเหมือนกัน ในขั้นพื้นฐานต้องมีขอบเขต คือ คีล
ทุกวันนี้โดยเฉพาะในเมืองไทยมีคนทุจริตมากที่อ้างว่าไม่ได้ทำ
เพื่อตัวเองแต่ทำเพื่อลูก อ้างความรักลูกเป็นเหตุให้ทำบาป
ความรักลูกอย่างนี้ไม่ถูกต้อง เรารักลูกและความช่วยเหลือ
ที่เราจะให้แก่ลูกต้องอยู่ในขอบเขตแห่งศีลธรรม แล้วเราไม่
ควรจะช่วยจนเกินไป ถ้าเราเปรียบเทียบสังคมไทยกับสังคม
ตะวันตกรู้สึกที่สังคมไทยนี้อบอุ่นกว่ามาก แต่บางทีมันอบอุ่น
จนกระทั่งลูกหายใจไม่ออกเลย ลูกไม่มีความคิดริเริ่ม ไม่มี
ความคิดที่จะช่วยตัวเอง อาศัยแต่พ่อแม่ บางทีเด็กเมืองไทย
บางรายอายุ ๒๐-๓๐ ก็เหมือนกับเด็กฝรั่ง ๑๕-๑๖ ปี อย่างนี้
เป็นข้อบกพร่องของพ่อแม่ด้วย โดยเฉพาะในเรื่องลูกชายรู้สึก
ว่าลูกชายเสียเปรียบผู้หญิงในเมืองไทย เพราะว่าลูกชายมัก
จะทำอะไรตามใจ พ่อแม่เอาใจลูกชายมากเกินไป จนกระทั่ง
ไม่มีความอดทน

ขันติ เป็นเครื่องเผากิเลสอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้น พ่อแม่ด้วยความรักที่ขาดปัญญา ทำลายหรือบั่นทอน ขันติของลูกชายหรือของลูก ลูกเลยไม่มีโอกาสที่จะได้ สร้างเครื่องเผากิเลส อย่างนี้ก็เลยเสียเปรียบทางธรรม ลูกสาวค่อยยังชั่วหน่อยผู้หญิงต้องมีความอดทนโดย ธรรมชาติ พ่อแม่ก็ไม่ค่อยเอาใจใส่เท่าผู้ชาย อาตมาสังเกต ที่วัดป่านานาชาติ ถ้าผู้ชายมาจากกรุงเทพฯ อยู่ไม่ค่อยได้ นอนกับพื้น ทำอะไรๆ ไม่เหมือนที่บ้าน ไม่มีใครซักผ้าให้ ไม่มีใครรับใช้ อยู่ไม่ได้ ผู้หญิงสบาย อันนี้อยู่ที่การเลี้ยงลูก เหมือนกัน เราต้องสงสารผู้ชาย ทุกวันนี้ผู้ชายเสียเปรียบ

ท่านต้องรู้จักความพอดี และต้องมีปัญญาเห็นว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา ทุกๆ เรื่องต้องมีปัญญา กำกับอยู่ ในการเลี้ยงลูกนี้ก็ต้องสร้างปัญญา ปัญญามันจะ เกิดมาจากไหน เราก็มีอยู่ทุกคน ปัญญาเรามีอยู่ทุกคน แต่โดย ปกติปัญญาดั้งเดิมของเราถูกความคิดปรุงแต่ง หรือถูก อารมณ์ที่ผิวเผินทับถมไว้

ถ้าเราฝึกสมาธิเป็นประจำ จนกระทั่งจิตใจเรา
ถึงความสงบ ปัญญาที่มีอยู่แล้วโดยธรรมชาติจะผุดขึ้นมา
เหมือนกับเรามีอาจารย์อยู่ในใจเหมือนกับเรามีพี่เลี้ยงอยู่ในใจ
ปัญญาไม่รู้มาจากไหน มันมีอยู่ของมัน แต่ปกติเราฝังมัน
อยู่ในดิน เพราะเราัวแต่สนใจเรื่องโลกภายนอก เรื่องอดีต
เรื่องอนาคต เรื่องนั้นเรื่องนี้ แต่เมื่อปัญญาเกิดขึ้นใน
ลักษณะนี้เราจะมีความรู้สึกต่อสิ่งที่เหมาะสม เหมือนกับ
ลูกบางที่เราต้องปลอบใจ บางที่ต้องให้กำลังใจ บางที่ก็ต้อง
ว่าเขา บางที่อาจจะต้องตีเขาก็ได้ แต่สิ่งที่เหมาะสมนี้จะ
หาได้จากที่ไหน อ่านตำราอ่านหนังสือไม่พบหรอก มันต้องรู้
อยู่ในใจ เวลาควรพูดก็มี เวลาไม่ควรพูดก็มี เวลาควรห้าม
ก็มี เวลาควรอนุญาตก็มี ใครจะมาบอกเรา ไม่มีใครหรอก
นอกจากสติปัญญาที่มีอยู่ในใจ อันนี้ตัวที่พึ่ง เป็นที่พึ่ง
อันแท้จริงและเป็นสิ่งที่เราต้องสร้างขึ้นมาจากเรา บางที่เรา
อยากจะคุมลูก ไม่อยากให้ลูกมีความทุกข์ ไม่อยากให้ลูก
ผิดพลาด แต่บางที่ต้องยอมรับ ต้องยอมให้ลูกผิดพลาด
ต้องยอมให้ลูกเป็นทุกข์ ให้ลูกเห็นเอง เมื่อให้เขาเห็นเองแล้ว
เขาก็จะเลิกเอง เมื่อก่อนอาตมาเคยทะเลาะกับโยมพ่อ

มากเรื่องนี้ ถึงโยมพ่อจะห้ามไม่ให้ทำเราก็ไม่ยอม พ่อก็ไม่พอใจ พ่อก็น้อยใจว่าลูกไม่เชื่อฟังพ่อ พ่อก็เคยผ่านเรื่องนี้มาแล้ว เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี พ่อจึงไม่อยากให้ลูกไปยุ่งกับสิ่งนี้ เชื่อพ่อเถอะ อาตมาก็เคยบอกว่าลูกเชื่อพ่อ แต่ว่าถ้าลูกยังไม่สัมผัสเอง ลูกจะต้องมีความสงสัยอยู่ในใจ ไม่วันใดวันหนึ่งลูกก็จะต้องลอง เพราะว่าเราจะหมดความสงสัยด้วยคำพูดของคนอื่นไม่ได้ แม้ว่าจะเป็นคำพูดของพ่อก็จะขอลอง เราจะควบคุมลูกจะป้องกันลูกทุกอย่างไม่ได้และลูกจะไม่ฉลาดด้วย บางที่ต้องปล่อยให้ลูกเห็นเองรูเองบ้าง และเราควรจะมีมองลูกว่าเป็นตัวแทนของสรรพสัตว์ทั้งหลายที่เราแผ่เมตตาขอให้สรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงมีความสุข ความเจริญ เราอยากจะช่วยสรรพสัตว์ทั้งหลาย ถ้าเราช่วยไม่ได้เพราะเราอยู่บ้าน หรือเราอยู่ที่ทำงาน มีคนรอบข้างก็ไม่กี่คน เราจะช่วยสรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงได้อย่างไร เราก็ช่วยสรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงที่เรารู้จัก แต่มีหลายคนที่บ้านว่าฉันแผ่เมตตาได้ดี แผ่เมตตาให้ทุกคน เว้นแต่คนที่อยู่ในบ้าน คนที่อยู่ใกล้ชิดรู้สึกว่ามีเมตตาอยาก ทำไมมันเป็นอย่างนี้ เพราะคนนี้แหละที่มากกระทบกระแทก คนนี้ที่มา

ทำสิ่งที่เราไม่ชอบทำสิ่งที่ขัดใจเรา ข้อนี้แหละสำคัญที่สุด คือเราต้องพยายามแผ่ให้คนนี้ และแทนที่จะมองลูกเป็นสมบัติของเรา ลูกของฉัน เราเห็นลูกเป็นตัวแทนของสรรพสัตว์ทั้งหลายที่มาอยู่กับเราชั่วคราว ไม่รู้จะมาอยู่กับเรากี่ปีหรือกี่วัน หรือกี่ชั่วโมง แต่เราจะช่วยเขาด้วยจิตที่บริสุทธิ์ แล้วการที่เราจะได้รับอะไรตอบแทนนั้น ถือว่าเป็นผลพลอยได้ เราสอนให้เขามีความกตัญญูทวดเวทีต่อพ่อแม่ รู้จักบุญคุณของผู้มีอุปการะคุณ แต่ว่าการที่เราจะบังคับให้เขาเป็นคนดี บังคับให้เขาเป็นตามนั้นไม่ได้ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่บังคับไม่ได้ แต่เราจะแนะนำหลักเท่าที่เราสามารถจะแนะนำเขาตามทีสติปัญญาของเราจะอำนวย แต่เรื่องผลที่ออกมา นั้นไม่ได้อยู่ในวิสัยของเราที่จะบังคับเอา ก็เหมือนกับการนั่งสมาธิภาวนาเหมือนกัน อย่างที่หลวงพ่อบุญมาท่านเคยสอนอยู่บ่อยๆว่า หน้าที่ของเราอยู่ที่เหตุ เราปลูกต้นไม้ หน้าที่ก็อยู่ที่การขุดดิน การปลูก การพรวนดิน การรดน้ำ เหล่านี้เป็นหน้าที่ของเรา แต่ผลที่ออกมา นั้นเรื่องธรรมชาติ เรื่องลูกก็เป็นธรรมชาติเหมือนกัน ในการทำหน้าที่ ความรักอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีปัญญาประกอบด้วย ค่อยพิจารณา

ว่าเราควรจะทำอย่างไร เราควรจะทำอย่างไร เพื่อจะสร้างลูกให้เป็นคนดี ไม่ใช่ว่าจะให้ลูกทำแต่ในสิ่งที่เราอยากให้เราทำ หรือว่าจะให้ทำทุกสิ่งทุกอย่างตามใจเรา แต่เราจะให้เครื่องมือแก่เขา เครื่องมือในการสร้างชีวิตของเขาเอง แล้วเราเองจะเป็นตัวอย่างที่ดี แต่เราจะไม่มีความยึดมั่นถือมั่นว่าเขาต้องเป็นอย่างนั้น เขาไม่ควรทำอย่างนี้ เราต้องมีการยอมรับความเป็นมนุษย์ของเขา ถ้าเราเอาลูกของเราไปเปรียบเทียบกับคนอื่น เป็นสุขหรือทุกข์ก็เป็นทุกข์ อันนี้ก็เห็นทุกข์ตามความเป็นจริง แล้วเราก็ปล่อยวาง การมีลูกนี้ช่วยในการปฏิบัติธรรมได้ดี เพราะว่าจุดสำคัญในการปฏิบัติธรรม คือการละความเห็นแก่ตัว เรามีลูกเรามีแต่ให้อย่างเดียว ตอนลูกยังเป็นทารกอยู่ ผิวเมืงของเราร่วมสุขร่วมทุกข์ แต่เด็กน้อยนั้นไม่เคยร่วมทุกข์ ร่วมสุขบ้าง แต่เวลาเราเป็นทุกข์เราจะเอาลูกเป็นที่พึ่งไม่ได้ เราจะเอาอะไรจากลูกไม่ได้ นอกจากให้ จะทำให้เราได้ความสุขจากการให้ ที่นี้ลูกร้องไห้ที ๑ ที ๒ หลายวันเราก็นอนไม่หลับ นี่ก็เป็นการให้ แต่เราทำด้วยความพอใจ ทำเพราะเห็นเป็นหน้าที่ ในการปฏิบัติธรรมก็เหมือนกัน เราต้องเลี้ยงตัวเอง

ไม่ว่าจะยากลำบากและเราก็ต้องทำบ่อยๆ ทำทุกวัน ไม่มากก็น้อย ทำด้วยความสม่ำเสมอ ทำเป็นหน้าที่เหมือนกับเราเลี้ยงลูก เลี้ยงลูกนี้ไม่ใช่ว่าวันนี้ชี้เกียจ วันนี้ไม่มีเวลา วันนี้ไม่เลี้ยงหรอก อันนี้ทำไม่ได้ การปฏิบัติธรรมก็เหมือนกันต้องทำทุกวัน แม้ว่าเรายังไม่อยู่ขั้นที่เรียกว่าปฏิบัติชอบ เราชอบปฏิบัติไปก่อน เราก็ต้องพยายามใช้ความรู้สึกต่อการปฏิบัติเหมือนความรู้สึกของแม่ต่อลูก ที่ว่าหน้าที่เป็นสิ่งที่ควรทำ เป็นสิ่งที่มนุษย์ควรทำ ทุกวันนี้ประเทศไทยของเรากำลังเจริญแต่เจริญด้วยวัตถุ แต่เราเห็นความเจริญ เจริญด้วยวัตถุถึงพุงนี้อีกในแง่หนึ่ง จะมองว่าเป็นการกำเรบของสิ่งที่ไม่งาม โดยเฉพาะความเห็นแก่ตัวมากขึ้นๆ ฉะนั้นพวกเราต้องเป็นตัวแทนศาสนา ทั้งศาสนาในสมัยปัจจุบัน ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของเราโดยตรงและศาสนาในอนาคตที่เราจะช่วยให้ โดยเราจะอนุเคราะห์ได้ด้วยการสั่งสอนลูกหลานของเราให้ตั้งอยู่ในธรรม เรื่องของธรรมะก็เหมือนกัน เราจะบังคับเขาไม่ได้ แต่ถ้าเราเป็นตัวอย่างที่ดีให้เขาเห็นความสงบของเรา ถ้าเขาเห็นความสุขของเราที่อาศัยการปฏิบัติธรรมแล้ว

เขาต้องสนใจ ทำไมจะไม่สนใจ ถ้าเรามีได้ว่าแต่เขาอิเหนา
เป็นเองอย่างนี้ ทุกวันนี้เขาไม่รับ เขาบอกว่าฉันไม่สนใจหรอก
พ่อแม่ของฉันเป็นชาวพุทธ แต่หน้าบูดเบี้ยวอยู่ทั้งวันทั้งคืน
เขาจึงไม่สนใจ แต่ถ้า เขาเห็นว่าเราได้รับความสุข เรา
ได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติธรรม เขาสนใจเองโดย
ธรรมชาติ โดยที่เราไม่ต้องแนะนำ เราไม่ต้องบังคับ

ฉะนั้นในการเลี้ยงลูกที่ว่านี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการ
ปฏิบัติธรรมของเรา แทนที่จะเห็นการปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งที่
เราทำเพื่อตัวเอง ให้เห็นว่าเป็นการปฏิบัติบูชา การให้ทาน
การรักษาศีล การภาวนา เราทำเพื่อศาสนา ทำเพื่ออนุเคราะห์
ทำเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนา ทำด้วยความกตัญญูทดแทนต่อ
พระรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้การปฏิบัติ
ธรรมเป็นการให้ฝึกให้ทุกสิ่งทุกอย่าง ต้องอยู่ในลักษณะ
อยู่ในขอบข่ายของการให้ ยิ่งให้ก็ยิ่งมีความสุข ยิ่งมีความ
สุขก็ยิ่งมีโอกาส ยิ่งมีความมั่นคงที่จะให้ความสุขแก่คนอื่น
ถ้าตัวเองยังไม่มีความสุข เราก็ให้ความสุขแก่คนอื่นไม่ได้

ในวันนี้あたมาก็ให้ข้อคิดหลายข้อ ล้วนเป็นข้อยากๆ
วกไปเวียนมา แต่ถ้าวางๆ นำมาพิจารณาก็คงเป็นประโยชน์แก่
ญาติโยม คงจะพอสมควรแก่เวลา เกรงใจคนที่ฟังภาษาไทย
ไม่ออก

ชยสาโรภิกขุ

นามเดิม	ฌอน ชิเวอร์ตัน (Shaun Chiverton)
พ.ศ. ๒๕๐๑	เกิดที่ประเทศอังกฤษ
พ.ศ. ๒๕๒๑	ได้พบกับท่านอาจารย์สุเมโธ ที่วิหารแฮมสเต็ด ประเทศอังกฤษ ถือเพศเป็น อนาคาริก (ปะขาว) อยู่กับท่านอาจารย์สุเมโธ ๑ พรรษา แล้วเดินทาง มายังประเทศไทย
พ.ศ. ๒๕๒๒	บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดหนองป่าพง จังหวัด อุบลราชธานี
พ.ศ. ๒๕๒๓	อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ที่วัดหนองป่าพง โดยมี พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อชา สุภัทโท) เป็น พระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๔๐-๔๔	รักษาการเจ้าอาวาส วัดป่านานาชาติ จังหวัด อุบลราชธานี
ปัจจุบัน	พำนัก ณ สถานพำนักสงฆ์ จังหวัดนครราชสีมา

